

อาวุธของยักษ์พรหมพงศ์ในการแสดงโขนตามบทโขนกรมศิลปากร

Weapons of Prom Pong Demon Role Appeared in the Script of Khon Performance of the Fine Arts Department

ว่าที่ร้อยตรีปิยชาติ แก้วมณี

Acting Sl. Piyachat Kaewmanee

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่อง อาวุธของยักษ์พรหมพงศ์ ในการแสดงโขนตามบทโขนกรมศิลปากร เพื่อศึกษาอาวุธประจำกายของยักษ์พรหมพงศ์ ในเรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 และเพื่อศึกษาวิธีการใช้อาวุธในการแสดงโขนของยักษ์พรหมพงศ์ที่ปรากฏในบทโขน กรมศิลปากร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า อาวุธประจำกายของยักษ์พรหมพงศ์ จำนวน 1,043 ตน จำแนกออกได้ 16 ชนิด แต่อาวุธที่ใช้ในการแสดงโขนยักษ์พรหมพงศ์ บทโขนกรมศิลปากร พบว่ามี 5 ชนิด กลวิธีการใช้อาวุธ ผู้แสดงโขนต้องเลือกขนาดของอาวุธให้เหมาะสมกับสรีระของตน มีวิธีการถืออาวุธประกอบการรำยาว 13 ลักษณะ ตามท่าทางของแขนที่โค้ง ดึงหรืออ และการหมุนแขนส่วนล่าง ในขณะที่รำ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พบกลวิธีการขว้างจักร การพุ่งหอก และการควงอาวุธ ซึ่งผู้แสดงต้องใช้ระยะเวลาฝึกฝนเป็นเวลานานจนเกิดความเชี่ยวชาญจึงจะแสดงได้อย่างงดงาม

คำสำคัญ: อาวุธของยักษ์ในการแสดง

Abstract

The objectives of this research were to study weapon of Prompong Giants in Ramayana, composed by King Rama I, and to study techniques in performing Khon with weapons of Prompong Giants as written in the script belonging to the Fine Arts Department. This qualitative research was conducted by documentary review, interview and participating observation. The research found that the weapons of all 1,043 Prompong Giants could be divided into 16 kinds, however, only 5 kinds were found in the script of the Fine Arts Department.

Techniques in performing with weapons indicated that performers should select suitable weapon in terms of its size compared to the performer's body. There were 13 ways of holding weapon for performance divided by postures of the arm: curling, stretching, bending and rotating the lower part of the arm. Techniques in throwing discus, throwing spear and rotating weapons were skills that needed time to practice to perfection.

Keywords: Giant Weapons in the Show

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โขนเป็นมหรสพที่เกิดจากการหล่อหลอมศิลปะวิทยาการหลายสาขารวมเข้าด้วยกัน อันได้แก่ การละเล่นชักนาคดึกดำบรรพ์ การละเล่นหนังใหญ่ และกระบี่กระบอง ซึ่งการแสดงโขนนั้นมีการดำเนินเรื่องเกี่ยวกับการสู้รบระหว่างธรรมและอธรรม ดังนั้นการละเล่นหนังใหญ่ และกระบี่กระบอง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแสดงโขน เพราะการแสดงให้ดำเนินไปได้เสมือนการสู้รบกันจริง ต้องนำเอาลักษณะของการจับอาวุธมาจากตัวหนัง (จับ) (Department of Fine Arts, 2009: 40) และนำเอาระบวนท่าในการสู้รบมาจากการแสดงกระบี่กระบอง ผู้แสดงโขนจะต้องมีทักษะและความชำนาญในการใช้อาวุธ ประกอบกับต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับท่วงท่าในการจับอาวุธ รวมทั้งลีลาการรำยาว จึงจะทำให้เกิดความสง่าและความสวยงามในการแสดงโขน

อาวุธเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงโขน นอกจากจะเป็นอาวุธที่ใช้ในการสู้รบกันแล้ว ยังใช้ประกอบในการรำ บท รำหน้าพาทย์ และพกดัตตเป็นอาวุธประจำกายของตัวโขนแต่ละตัวด้วย ทั้งตัวพระ ตัวยักษ์และตัวลิง โดยเฉพาะตัวยักษ์เพราะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสถานะของตัวยักษ์ อิทธิฤทธิ์ และความสามารถของยักษ์ตนนั้น ๆ จึงทำให้ยักษ์บางตัวมีอาวุธประจำกายที่มากกว่าหนึ่งชนิด และเป็น

อาวุธที่มีเฉพาะตัวยักษ์นั้น ๆ ทำให้ตัวยักษ์ในเรื่องรามเกียรติ์มีบทบาท มีความโดดเด่นแตกต่างกันออกไป และมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น (Ratanawaraha, 2013)

ผู้วิจัยสังเกต พบว่าในการแสดงโขนในปัจจุบัน มีการใช้อาวุธในการรำบท รำหน้าพาทย์ การต่อสู้และพกดัตต ตัวเป็นอาวุธประจำกายมีความคลาดเคลื่อน ไม่ตรงตามบทพระราชนิพนธ์ เช่น อาวุธของสิบลรด เมื่ออินทรชิตตาย ทศกัณฐ์พร้อมสิบลรดได้ยกทัพออกสู้รบกับพระราม มีการใช้คันศรเป็นอาวุธ แต่ในบทพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สิบลรดใช้ศร คทาธร หอก และจักร เป็นอาวุธในการสู้รบ จะเห็นได้จาก

เมื่อนั้น	สิบลรดฤทธิ์แรงแข็งขัน
เห็นสีวานรชาญฉกรรจ์	เข้ามาทางกันทรไถ่
สีตนกริ้วโกรธกระทีบบาท	พลสูอากาศหวาดไหว
ตนหนึ่งกวัดแกว่งศรชัย	ว่าเหวยลิงไพรอัปรี
กุมมีศักดิ์ดาราทูธิ์	พระอาทิตย์ก็ขับรถหนี
ตัวมึงจะเข้ามารวี	ไม่ทันนาที่จะมรณา
ตนหนึ่งกวัดแกว่งคทาธร	ว่าเหวยคูก่อนอ้ายลิงป่า
ตัวกูผู้มีศักดิ์ดา	พระอินทราก็เกรงฤทธิ์
ตนหนึ่งถือหอกออกคำรณ	กุมจัญเหวาทุกราศี
แต่พระเพลิงเริงแรงราววี	ก็ขับแรดร้ายหนีไม่ต้านทาน
ตนหนึ่งมีมือถือจักร	ว่ากูทรงสิทธิ์ศักดิ์หัวหาญ
พระพายทรงเดชชัยชาญ	ก็ขับทำทะยานหนีไป
มึงนี้จะมาต่อสู้	จะทนมือกูที่ไหนได้
ไอ้ชาติเดียวรัจฉานจัญไร	จะบรรลัยไม่ทันพริบตา ๆ

ฯ ๑๔ คำ ฯ

(Buddha Yodfa Chulaloke, King Rama I, 2006: 24)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นประเด็น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องอาวุธที่ใช้ในการแสดงโขน และกลวิธีในการใช้อาวุธ โดยเน้นศึกษา “อาวุธในการแสดงโขนของยักษ์พรหมพงศ์แห่งกรุงลงกา” เนื่องจากผู้วิจัยพบว่า ยักษ์พรหมพงศ์ในเรื่องรามเกียรติ์หมายถึง ยักษ์เมืองลงกาผู้มีเชื้อสายจากเทพในชั้นพรหมมีจำนวนทั้งสิ้น 1,043 ตน (Sukhonthachart, 1991) ซึ่งมากกว่ายักษ์พงศ์อื่น ๆ และเป็นยักษ์ที่มีบทบาทในการใช้อาวุธประจำตนในการแสดงโขนมากกว่ายักษ์พงศ์อื่น อีกทั้งผู้วิจัยเคยฝึกหัดโขนยักษ์และมีประสบการณ์ในการแสดงบทบาทโขนยักษ์มาแล้วไม่น้อยกว่า 25 ปี ผู้วิจัยต้องการค้นคว้าหาองค์ความรู้เพื่อคลายข้อสงสัยตั้งที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น รวมถึงต้องการค้นคว้าหาองค์ความรู้เกี่ยวกับอาวุธประจำกายของยักษ์พรหมพงศ์ ในเรื่องรามเกียรติ์และกลวิธีในการใช้อาวุธเหล่านั้น ซึ่งยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาวิจัยมาก่อน การวิจัยในครั้งนี้นอกจากช่วย

เพิ่มพูนความรู้ของผู้วิจัยแล้ว ยังจะเป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์ศิลปะการใช้อาวุธในการแสดงโขนของไทย อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นมรดกวัฒนธรรมทางวิชาการสำหรับอนุชนรุ่นหลังต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาอาวุธประจำกายของยักษ์พรหมพงศ์ในเรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
2. เพื่อศึกษาการใช้อาวุธในการแสดงโขนของยักษ์พรหมพงศ์ที่ปรากฏในบทโขนกรมศิลปากร

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งศึกษาอาวุธประจำกายของยักษ์พรหมพงศ์ ในเรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และศึกษากลวิธีการใช้อาวุธในการแสดงโขนยักษ์พรหมพงศ์เรื่องรามเกียรติ์ ทั้งนี้จะได้พิจารณาจากบทการแสดงโขนของกรมศิลปากร
2. ขอบเขตด้านเวลาและสถานที่ การศึกษาเนื้อหาตามขอบเขตการวิจัยในข้อ 1 ในประเด็นกลวิธีการใช้อาวุธในการแสดงโขนเรียนยักษ์พรหมพงศ์ ผู้วิจัยกำหนดการศึกษาจากบทโขนของกรมศิลปากรที่จัดแสดง ณ โรงละครแห่งชาติ ช่วงปี พ.ศ. 2489 จนถึงปี พ.ศ. 2556
3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ศิลปินแห่งชาติ ครูเชี่ยวชาญการสอนโขนยักษ์และนาฏศิลป์โขนยักษ์ รวมจำนวน 6 คน
 - 3.1 ราชภพ โพธิเวส ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) ปี พ.ศ. 2547 อายุ 80 ปี
 - 3.2 จตุพร รัตนวราหะ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) ปี พ.ศ. 2552 อายุ 78 ปี
 - 3.3 สมศักดิ์ ทัดดี ผู้เชี่ยวชาญการแสดง และการสอนนาฏศิลป์ไทยโขนยักษ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม อายุ 66 ปี
 - 3.4 ประดิษฐ์ ศิลปสมบัติ ผู้เชี่ยวชาญการแสดง และการสอนนาฏศิลป์ไทยโขนยักษ์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม อายุ 59 ปี

3.5 จุลชาติ อรัณยเมษาค ผู้เชี่ยวชาญการแสดงและการสอนนาฏศิลป์ไทยโยนยักษ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร อายุ 54 ปี

3.6 ประเมษฐ์ บุญยะชัย ครูเชี่ยวชาญพิเศษ วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม อายุ 66 ปี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ประเภทการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการพรรณนาและอธิบาย (Descriptive Approach)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1 ศึกษาเอกสารและการใช้ข้อมูลเอกสารโดยศึกษาจากตำรา บทวรรณกรรม บทการแสดงและเรื่องราวของตัวยักษ์ในเรื่องรามเกียรติ์ และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

2 ศึกษาภาพรามเกียรติ์ ที่จารึกไว้ที่ฝาผนังระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

3 สร้างแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับกลวิธีการใช้อาวุธในการแสดงโยนยักษ์ พรหมพงศ์

4 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5 เก็บข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยสังเกต ทั้งการแสดงโยนจากวีดิทัศน์ การแสดงสดของนาฏศิลป์กรมศิลปากร และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยฝึกกลวิธีการใช้อาวุธในการแสดงโยนยักษ์พรหมพงศ์กับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ครูผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยโยนยักษ์ และบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับอาวุธและกลวิธีการใช้อาวุธในการแสดงโยนยักษ์พรหมพงศ์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ดังนี้

5.1 การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) โดยการสัมภาษณ์ซักถามโดยตรง

5.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยการสัมภาษณ์ซักถามโดยอ้อม ขวนพุด ขวนคุย ถามขึ้นมา ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

6 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของเนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูล และเขียนนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาและอธิบาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

- 1 แบบสังเกต
- 2 แบบสัมภาษณ์
- 3 อุปกรณ์บันทึกเสียง ภาพ และสมุดจดบันทึก

การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) และผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยอาศัยแนว คิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ามาเป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามขอบเขตของเนื้อหาในหัวข้อต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ยักษ์พรหมพงศ์ ในเมืองลγκα ทั้งยักษ์เพศชายและยักษ์เพศหญิง จำนวนทั้งหมด 1,043 คน (Sukhonthachart, 1991)

2. บทโยน กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่ ปรากฏตามหลักฐานที่จัดพิมพ์เป็นคู่มือการแสดงเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 - พ.ศ. 2556 มีจำนวนทั้งหมด 37 ชุด

3. อาวุธของยักษ์พรหมพงศ์ที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สามารถจำแนกอาวุธได้เป็น 3 กลุ่ม คือ อาวุธที่มีขนาดสั้น อาวุธที่มีขนาดกลาง และอาวุธที่มีขนาดยาว ซึ่งสามารถจำแนกอาวุธออกได้เป็น 16 ชนิด

อาวุธที่ใช้ในการแสดงโยนยักษ์พรหมพงศ์ที่ปรากฏในบทโยน กรมศิลปากร มีการใช้อาวุธแตกต่างกันไปตามบทบาทของตัวโยนยักษ์และบทการแสดงโยน ลักษณะของอาวุธที่ใช้ในการแสดงโยนได้เป็น 3 กลุ่ม อาวุธที่มีขนาดสั้น อาวุธที่มีขนาดกลาง และอาวุธที่มีขนาดยาว ซึ่งสามารถจำแนกอาวุธออกได้เป็น 5 ชนิด

ตารางแสดงการจำแนกอวุธของยักษ์พรหมพงศ์ที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และอาวุธที่ใช้ในการแสดงโขนยักษ์พรหมพงศ์ที่ปรากฏในบทโขน กรมศิลปากร

อาวุธของยักษ์พรหมพงศ์ที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	อาวุธที่ใช้ในการแสดงโขนยักษ์พรหมพงศ์ที่ปรากฏในบทโขน กรมศิลปากร
อาวุธที่มีขนาดสั้น	จักร
	ตรี
	แว่นแก้ว
อาวุธที่มีขนาดกลาง	กระบองปิด
	ตะบองเพชร
	คทาเพชร
	คทาธร
	พระขรรค์
	ตรีศูล
	คันศร
	เกาทัณฑ์
อาวุธที่มีขนาดยาว	หอก
	ง้าว
	ขอ
	โตมร
	และพะเนินซอน

4. กลวิธีการใช้อาวุธในการแสดงโขนยักษ์ในพรหมพงศ์ ที่ปรากฏในบทโขนกรมศิลปากร แบ่งเป็น 2 กลวิธี คือกลวิธีในการพกพา และกลวิธีที่จะต้องใช้อองค์ประกอบของมือ นิ้วมือ ฝ่ามือ และข้อมือ เป็นหลักสำคัญในเคลื่อนไหวอาวุธ พร้อมไปกับการร่ายรำท่าทางต่าง ๆ แทนลักษณะของมือวง และมือจับ

4.1 กลวิธีในการพกพา มีลักษณะของการพกพาอาวุธนั้นมิใช่เฉพาะสำหรับอาวุธขนาดสั้น และขนาดกลาง เช่น จักร พระขรรค์ และกระบองปิด มี 2 ลักษณะทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาด และวิธีการใช้อาวุธในแต่ละชนิด คือ

4.1.1) ลักษณะการนำอาวุธสอดที่สายเข็มขัด (ใต้เชือกผูกห้อยหน้า) ด้านหน้าทางซ้าย

4.1.2) ลักษณะการนำอาวุธสอดที่สายเข็มขัด (ใต้เชือกผูกห้อยหน้า) แล้วจึงนำเอาวงจักรมาสอดเข้าไปในส่วนของด้านจับอาวุธนั้น ๆ

กลวิธีการพกพาอาวุธ

- 1) ต้องสอดที่สายเข็มขัด และใต้เชือกผูกห้อยหน้า
- 2) ต้องผู้เชือกห้อยหน้าให้แน่นกระชับ
- 3) ต้องนำเอาวงจักรมาสอดเข้าไปในส่วนของด้านจับอาวุธนั้น ๆ จะต้องสวมลงไปในด้านให้ลึก และส่วนของวงจักรต้องมีขนาดกว้างพอประมาณ

4.2 กลวิธีการใช้อาวุธ มือองค์ประกอบของมือนิ้วมือ ฝ่ามือ และข้อมือ เป็นหลักสำคัญในเคลื่อนไหวอาวุธ พร้อมไปกับการร่ายรำท่าทางต่าง ๆ แทนลักษณะของมือวง และมือจับ ลักษณะของมือที่จับอาวุธมี 13 ลักษณะทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาด และวิธีการใช้อาวุธในแต่ละชนิดคือ

4.2.1 จับอาวุธแบบมือล่อแก้ว (นิ้วกลางสอดเข้าในวงจักรนิ้วหัวแม่มือคืบในส่วนของขอบจักร)

4.2.2 จับอาวุธแบบนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้คืบอาวุธพาดแขน (นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ คืบอาวุธในส่วนของด้ามจับนิ้วมือทั้ง 3 นิ้ว นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย เก็บนิ้วมือเรียงชิดติดกัน โดยให้นิ้วกลางประคองอาวุธไม่ให้เคลื่อนไหว พับข้อมือขึ้นให้สุด)

4.2.3 จับอาวุธแบบนิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้หนีบอาวุธในท่าประพนมมือไหว้ (นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ทั้ง 2 มือหนีบอาวุธในส่วนของด้ามจับ กับส่วนโคนของนิ้วชี้ประคองอาวุธไม่ให้เคลื่อนไหวฝ่ามือประกบกับด้านหน้าระดับอก นิ้วมือทั้ง 3 นิ้ว นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย เรียงชิดติดกัน โดยเปิดปลายนิ้วออก พับข้อมือขึ้นให้สุด)

4.2.4 จับอาวุธแบบตรองนิ้ว (นิ้วชี้และนิ้วกลาง) หัวแม่มือกดอาวุธ (นิ้วชี้เกี่ยวอาวุธ ในส่วนของ

ตามจับครองนิ้วระหว่างนิ้วชี้และนิ้วกลาง นิ้วมือทั้ง 3 นิ้ว นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย เก็บนิ้วมือเรียงชิดติดกัน โดยให้นิ้วหัวแม่มือกดส่วนด้ามของอาวุธประคองอาวุธไม่ให้เคลื่อนไหว พับข้อมือขึ้นให้สุด)

4.2.5 จับอาวุธแบบมือหัวแม่มือแนบอาวุธ กดหัวแม่มือลงแขนตั้ง (นิ้วมือทั้ง 4 นิ้ว นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย) กำส่วนด้ามของอาวุธในฝ่ามือ นิ้วหัวแม่มือแนบส่วนด้ามของอาวุธประคองอาวุธไม่ให้เคลื่อนไหว โดยกดหัวแม่มือลงระนาบเดียวกับแขน

4.2.6 จับอาวุธแบบกำมือหัวแม่มือแนบอาวุธ ดึงหัวแม่มือขึ้น (นิ้วมือทั้ง 4 นิ้ว นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย) กำส่วนด้ามของอาวุธในฝ่ามือ นิ้วหัวแม่มือแนบส่วนด้าม ของอาวุธประคองอาวุธไม่ให้เคลื่อนไหว โดยดึงหัวแม่มือขึ้นให้สุด)

4.2.7 จับอาวุธแบบกำมือหัวแม่มือแนบอาวุธ พับข้อมือเข้าหาลำแขน (นิ้วมือทั้ง 4 นิ้ว นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย) กำส่วนด้ามของอาวุธในฝ่ามือหลวมๆ นิ้วหัวแม่มือแนบส่วนด้าม ของอาวุธประคองอาวุธไม่ให้เคลื่อนไหว โดยดึงหัวแม่มือขึ้นให้สุด พับข้อมือเข้าหาลำตัวให้สุด)

4.2.8 จับอาวุธแบบกดนิ้วหัวแม่มือหนีบอาวุธในฝ่ามือ (นิ้วหัวแม่มือหนีบอาวุธในส่วนของด้ามจับในฝ่ามือ นิ้วมือทั้ง 4 นิ้ว นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย) เก็บนิ้วมือเรียงชิดติดกัน โดย ให้นิ้วทั้งหมดประคองอาวุธไม่ให้เคลื่อนไหว)

4.2.9 จับอาวุธแบบนี้หัวแม่มือกับนิ้วชี้คียบอาวุธกรีดนิ้วออก (นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ คียบอาวุธในส่วนของด้ามจับ นิ้วชี้ประคองอาวุธ ไม่ให้เคลื่อนไหว นิ้วมือทั้ง 3 นิ้ว นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย) กรีดนิ้วออก พับข้อมือเข้าหาลำตัวให้สุด แขนมีลักษณะงอมาด้านหน้าข้างซ้าย ทิศทางของอาวุธ ให้ปลายอาวุธชี้ไปด้านหลังและชิดกับสะเอว)

4.2.10 จับอาวุธแบบนี้อาวุธมาขัดที่ข้อมือ (นิ้วมือทั้ง 4 นิ้ว นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย) กำส่วนด้ามของอาวุธในฝ่ามือหลวม ๆ นิ้วหัวแม่มือแนบส่วนด้ามของอาวุธประคองอาวุธไม่ให้เคลื่อนไหว พับข้อมือเข้าหาลำตัวให้สุด แขนมีลักษณะตั้ง ปิดปลายแขนส่วน ล่างหมุนออก ทิศทางของอาวุธ มาขัดที่ข้อมือ ให้คมอาวุธชี้ขึ้นไปด้านหน้า ส่วนปลายชี้ลงไปด้านหลัง)

4.2.11 จับอาวุธแบบนี้อาวุธมาขัดที่ลำแขน (นิ้วมือทั้ง 4 นิ้ว นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย) กำส่วนด้ามของอาวุธในฝ่ามือหลวม ๆ นิ้วหัวแม่มือแนบส่วนด้าม

ของอาวุธประคองอาวุธไม่ให้เคลื่อนไหว ข้อมือระนาบเดียวกับลำแขน แขนมีลักษณะงอขึ้นระดับไหล่ ปิดปลายแขนส่วน ล่างหมุนออกทิศทางของอาวุธ นำอาวุธมาขัดที่ลำแขน ให้คมอาวุธชี้ขึ้นไปด้านบน ส่วนปลายชี้ลงไปด้านล่าง)

4.2.12 จับอาวุธแบบนี้อาวุธมาขัดที่สะโพก (นิ้วมือทั้ง 4 นิ้ว นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย) กำส่วนด้ามของอาวุธในฝ่ามือ นิ้วหัวแม่มือแนบส่วนด้าม ของอาวุธประคองอาวุธไม่ให้เคลื่อนไหว พับข้อมือขึ้น แขนมีลักษณะโค้งลง (ลงวงยักซ์) ขึ้นระดับเอว ปิดปลายแขนส่วน ล่าง หมุนเข้าหาลำตัว ทิศทางของอาวุธ นำอาวุธมาขัดที่สะโพกให้ ส่วนปลายชี้เฉียงไปด้านหลัง

4.2.13 จับอาวุธแบบนี้อาวุธมาขัดที่ลำแขน และขา (นิ้วมือทั้ง 4 นิ้ว นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย) กำส่วนกลางของคันศรในฝ่ามือหลวม ๆ และดึงคันศร นิ้วหัวแม่มือแนบส่วนด้าม ของอาวุธประคองอาวุธไม่ให้เคลื่อนไหว ข้อมือระนาบเดียวกับลำแขน แขนมีลักษณะงอขึ้น ระดับไหล่ ปิดปลายแขนส่วน ล่าง หมุนออก ทิศทางของอาวุธ นำอาวุธมาขัดที่ลำแขนขวาและขาขวา ให้ส่วนหัวศรชี้ขึ้นไปด้านบน ส่วนปลายชี้ลงไปด้านล่าง

ทั้งนี้ความแตกต่างของมือในการจับอาวุธแต่ละลักษณะนั้น จะขึ้นอยู่กับลักษณะของแขน (โค้ง ตั้ง งอ) ลักษณะการปิดแขนส่วนล่างที่หมุนเข้าหาลำตัว และหมุนออก ระดับความสูง – ต่ำ ในการจับอาวุธ การใช้มือทิศทางที่แขนเคลื่อนที่ไป และองศาที่อาวุธเคลื่อนที่ไป

4.3 กลวิธีการขว้างจักร

กลวิธีการควงจักรแบบมือล่อแก้ว

1) ต้องใช้นิ้วมือจะต้องจับและบังคับทิศทางในการขว้างใจในลักษณะของการร่อนขึ้น

2) ต้องปิดปลายแขนส่วนล่างหมุนออกให้สุดแขน และหมุนเข้าหาลำตัว โดยใช้พลัง

3) ต้องหมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ กับอาวุธขึ้นนั้น

4.4 กลวิธีการควงอาวุธมี 5 ชนิด ในลักษณะที่แตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาด และวิธีการใช้อาวุธในแต่ละชนิด ได้แก่ จักร กระบองบิด พระขรรค์ คันศร และทอก คือ

4.4.1 ลักษณะของการควงอาวุธจักร

กลวิธีการควงจักรแบบมือล่อแก้ว

1) ข้อมือพับต้องขึ้น ข้อมือพับลง และเข้าหาลำแขนให้สุด

2) ต้องบิดปลายแขนส่วนล่างหมุนเข้าหาลำตัว และหมุนออกให้สุดแขน

3) ต้องหมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ กับอาวุธชิ้นนั้น

กลวิธีการควงแบบใช้นิ้วชี้ควงจักร

1) ข้อมือพับต้องขยับให้สม่ำเสมอ

2) ต้องใช้พลังกำลังจากปลายแขนส่วนล่างในการควง

3) ต้องรักษาสมดุลน้ำหนักของจักรให้พอดี

4) ต้องหมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ กับอาวุธชิ้นนั้น

4.4.2 ลักษณะของการควงอาวุธกระบองปิด พระขรรค์ และคันทศร

กลวิธีการควงอาวุธพระขรรค์ กระบองปิด และคันทศร

1) ข้อมือพับต้องขยับให้สม่ำเสมอ

2) ต้องใช้พลังกำลังจากปลายแขนส่วนล่างในการควง

3) ต้องรักษาสมดุลน้ำหนักของจักรให้พอดี

4) ต้องกำมือหลวมๆ ใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้เป็นหลักในการจับ ส่วน 3 นิ้วที่เหลือช่วยประคองอาวุธไม่ให้ตกลง และบังคับทิศทางของอาวุธ

5) ต้องบังคับทิศทางของอาวุธให้วนเป็นวงกลม

6) ต้องหมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ กับอาวุธชิ้นนั้น

4.4.3 ลักษณะของการควงหอก

ลักษณะของการควงหอกมี 3 ลักษณะการควง คือ

4.4.3.1. ลักษณะของการควงหอกแบบใต้หลังมือ

4.4.3.2. ลักษณะของการควงหอกแบบด้านหน้า

สลับด้านด้านหลัง

4.4.3.3. ลักษณะของการควงหอกแบบในฝ่ามือ

4.4.3.1. ลักษณะของการควงหอกแบบใต้หลังมือ

กลวิธีการควงหอกแบบใต้หลังมือ

1) ต้องเกรงข้อมือในการเหวี่ยง และการจับหอก

2) ต้องใช้พลังกำลังในส่วนของปลายแขนส่วนล่างให้พอเหมาะ กับน้ำหนักของหอก และแรงเหวี่ยง

3) ต้องรักษาสมดุลน้ำหนักของหอกให้พอดี หลังจากการเหวี่ยงหอกกลับมารับ

4) จังหวะการเหวี่ยง และแรงเหวี่ยง ต้องสม่ำเสมอ

5) ลำตัวต้องนิ่ง ห้ามเคลื่อนไหว

6) ต้องหมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและแม่นยำ กับอาวุธชิ้นนั้น

4.4.3.2. ลักษณะของการควงหอกแบบด้านหน้า สลับด้านด้านหลัง

กลวิธีการควงหอกแบบด้านหน้าสลับด้านหลัง

1) ต้องเกรงข้อมือในการบิดปลายแขนส่วนล่าง และการจับหอก

2) ต้องใช้พลังกำลังในส่วนของปลายแขนส่วนล่างให้พอเหมาะ กับน้ำหนักของหอก และแรงบิดปลายแขนส่วนล่าง

3) ต้องใช้พลังกำลังในส่วนของหัวไหล่ และแขน ในการบังคับทิศทาง

4) ต้องรักษาสมดุลน้ำหนักของหอกให้พอดี กับการบิดปลายแขนส่วนล่าง ให้เคลื่อนไหวด้านหน้าสลับด้านหลัง

5) จังหวะการเคลื่อนที่ของแขน และการบิดปลายแขนส่วนล่างต้องสม่ำเสมอ

6) ลำตัวต้องนิ่ง ห้ามเคลื่อนไหว

7) ต้องหมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและแม่นยำ กับอาวุธชิ้นนั้น

4.4.3.3. ลักษณะของการควงหอกแบบในฝ่ามือ

กลวิธีการควงหอกแบบในฝ่ามือ

1) ต้องเกรงข้อมือในการบิดปลายแขนส่วนล่าง และการจับหอก

2) ต้องใช้พลังกำลังในส่วนของปลายแขนส่วนล่างให้พอเหมาะ กับน้ำหนักของหอกและแรงบิดปลายแขนส่วนล่าง

3) ต้องใช้พลังกำลังในส่วนของนิ้วหัวแม่มือในการหนีบอาวุธ และนิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วก้อยในการรวมนิ้วบังคับทิศทาง

4) ต้องรักษาสมดุลน้ำหนักของหอกให้พอดี กับการหนีบหัวแม่มือในการหนีบอาวุธ และนิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วก้อย ในการรวมนิ้วบังคับทิศทาง

5) จังหวะการในการรวบนิ้ว เริ่มจากนิ้วก้อยเรียงไปหานิ้วหัวแม่มือ และการบิด ปลายแขนส่วนล่างต้องสม่ำเสมอ

6) แขน และลำตัวต้องนิ่ง ห้ามเคลื่อนไหว

7) ต้องหมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและแม่นยำกับอาวุธชิ้นนั้น

4.5 กลวิธีการฟู่อาวุธมีใช้เฉพาะสำหรับอาวุธขนาดยาวเช่น หอก ซึ่งมี 3 ลักษณะ ที่แตกต่างกันในการแสดงโขนของตัวยักษ์พรหมพงศ์ ในบทโขนกรมศิลป์การนั้นคือ

4.5.1 ลักษณะของการฟู่อาวุธหอกแล้วกระชากกลับ

กลวิธีการฟู่

1) ต้องเกรงข้อมือในการฟู่หอก และการจับหอก

2) ต้องใช้พละกำลังในส่วนของต้นแขนให้พอเหมาะ กับน้ำหนักของหอก

3) ต้องรักษาสมดุสน้ำหนักของหอกให้พอดีหลังจากกระชากหอกกลับ

4) ลำตัวต้องนิ่ง ห้ามเคลื่อนไหว

5) ต้องหมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอแม่นยำกับอาวุธชิ้นนั้น

4.5.2 ลักษณะของการฟู่อาวุธหอกแล้วกระชากกลับเพื่อกลับมาอาวุธมาตีกลับ

กลวิธีการฟู่

1) ต้องเกรงข้อมือในการฟู่หอก และการจับหอก

2) ต้องใช้พละกำลังในส่วนของต้นแขนให้พอเหมาะ กับน้ำหนักของหอก

3) ต้องเกรงข้อมือ และปลายแขนส่วนล่างในการกระชากหอกขึ้นเพื่อตีกลับ

4) ต้องรักษาสมดุสน้ำหนักของหอกให้พอดีหลังจากกระชากหอกกลับ

5) ลำตัวต้องนิ่ง ห้ามเคลื่อนไหว

6) ต้องหมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและแม่นยำกับอาวุธชิ้นนั้น

4.5.3 ลักษณะของการฟู่อาวุธหอกเข้าโยนใส่ศัตรู

กลวิธีการฟู่

1) ต้องเกรงข้อมือในการฟู่หอก และนิ้วหัวแม่มือในการจับหอก

2) ต้องใช้พละกำลังในส่วนของต้นแขนให้พอเหมาะ กับน้ำหนักของหอกโยนหอก

3) ต้องรักษาสมดุสน้ำหนักของหอกให้พอดี ทั้งในส่วนของคมหอกและปลายด้ามหอก

4) ต้องยืนลำตัวขึ้นเพื่อช่วยในการโยนหอก

5) ต้องโยนหอกย้อยลงในลักษณะเฉียง 45 องศา

6) ต้องหมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและแม่นยำกับอาวุธชิ้นนั้น

อภิปรายผล

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปราย ได้ต่อไปนี้

1. การใช้อาวุธในการแสดงโขนของยักษ์พรหมพงศ์บทโขนกรมศิลป์การ มีความคลาดเคลื่อนไปจากอาวุธของยักษ์พรหมพงศ์เรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

ศิลปะ คือสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นและมีการสืบเนื่องถ่ายทอดต่อ ๆ กันมา เช่นเดียวกับบทโขนและการแสดงโขนในปัจจุบัน ที่มีความเป็นมาที่สามารถสืบสาวเรื่องราวไปในอดีต อย่างไรก็ตามทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปได้ โดยเฉพาะศิลปะการแสดงซึ่งเป็นศิลปะที่สัมผัสสรบรสด้วยตา หู โดยมีจิตใจร่วมรับรู้อารมณ์เกิดความซาบซึ้งในศิลปะนั้น ๆ และก็อาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ในที่สุด หรืออาจเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามรสนิยมและมูลเหตุทั้งที่มาจากตัวบุคคลและยุคสมัย แม้ว่านาฏศิลป์ไทยจะมีจารีต ระเบียบแบบแผนที่เป็นข้อปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมาจนศิลปินันต์ถือเป็นกฎเกณฑ์ให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดก็ตาม แต่แท้ที่จริงแล้วจารีตก็ต้องขึ้นอยู่กับสภาพทางสังคม ความเชื่อและความจำเป็นของแต่ละยุคสมัยเช่นกัน ดังนั้นจารีตที่นับถือและปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในสมัยหนึ่งอาจไม่จำเป็นต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในอีกสมัยหนึ่งก็เป็นได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นอนุมานได้ว่า การใช้อาวุธในการแสดงโขนของยักษ์พรหมพงศ์บทโขนกรมศิลป์การ ที่มีความคลาดเคลื่อนไปจากอาวุธของยักษ์พรหมพงศ์เรื่อง

รามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เป็นเรื่องธรรมดามากที่ทุกสิ่งย่อมเปลี่ยนแปลงไปได้ โดยเฉพาะการแสดงโขนเป็นวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง ย่อมถูกพัฒนาได้ทั้งรูปแบบการแสดง บทโขน วิธีแสดงและองค์ประกอบต่าง ๆ ตามความคิดของผู้ประพันธ์หรือผู้ปรับปรุงบท ผู้กำกับการแสดง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์การแสดง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Virulrak (2004) และ Sensai (2003) ที่กล่าวถึงการสร้างงานนาฏศิลป์ว่ามีหลากหลายลักษณะ แม้ว่าการใช้อาวุธในการแสดงโขนของยักษ์พรหมพงศ์บทโขนกรมศิลปากร ที่มีความคลาดเคลื่อนไปจากอาวุธของยักษ์พรหมพงศ์เรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ไม่ใช่การสร้างสรรคใหม่ก็ตาม แต่การคิดประยุกต์จากแบบดั้งเดิม หรืออาจจะคิดใหม่ทำใหม่มีความเป็นไปได้ว่า ประสงค์ที่จะปรับเปลี่ยน โดยพิจารณาจากความเหมาะสมในการแสดงแต่ละครั้ง แล้วเกิดเป็นการกระทำตามอย่างสืบต่อ ๆ กันมา นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องจารีตการใช้อุปกรณ์การแสดงละคร เรื่อง อิเหนา ของ Potiwetchakul (1996) ที่สรุปไว้ว่า จารีตการใช้อุปกรณ์การแสดงละครเรื่อง อิเหนา ของกรมศิลปากร อิงระเบียบธรรมเนียมแห่งราชสำนักไทยพอสังเขป ผนวกกับจารีตทางนาฏศิลป์ไทยและวิธีใช้ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาการนำมาใช้ตามความเหมาะสมในการแสดงแต่ละครั้งเป็นสิ่งสำคัญ

2. กลวิธีของการใช้อาวุธประกอบการแสดงนั้นจะต้องคำนึงถึงขนาด น้ำหนัก คุณภาพ ความสวยงามของอาวุธให้เหมาะสมกับรูปร่างของนักแสดงและบทบาทของตัวละครนั้น ๆ

อาวุธที่นำมาใช้ประกอบการแสดงโขนและละครส่วนใหญ่ทำมาจากวัสดุที่เป็นไม้และหวาย กลึงขึ้นรูปให้ได้ขนาด สัดส่วน ลวดลายตามความต้องการ ไม้ที่นำมาใช้ส่วนมากเป็นไม้ที่มีเนื้อเบา เช่น ไม้ยางพารา ไม้สักและหวาย เนื่องจากอาวุธที่นำมาใช้ในการแสดงนั้นถ้ามีน้ำหนักมากเกินไป หรือมีขนาดยาวเกินไปย่อมเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหวร่างกายในการรำอาวุธ ที่ทำให้ไม่คล่องแคล่ว เก้งก้าง มีผลต่อท่วงท่าของการรำรำผิดตำแหน่ง ไม่สมรูปสมส่วน ดูแล้วไม่เกิดความสวยงาม และอาจเกิดความเมื่อยล้าของกล้ามเนื้อที่ใช้ควบคุมน้ำหนัก บังคับทิศทางในการใช้อาวุธในการรำรำ

การที่นักแสดงจะเลือกใช้วัสดุชนิดใดประกอบการแสดงโขนนั้น นอกจากจะต้องมีความรู้และคำนึงถึง

บทบาทการแสดงของตัวโขนยักษ์นั้น ๆ แล้วจะต้องรู้ว่าตนใช้อาวุธอะไร ใช้อาวุธทำอะไรบ้างและต้องใช้อย่างไร จึงจะสามารถเลือกสรรวัสดุมาใช้ประกอบการแสดงได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่เดียวกันการเลือกสรรอาวุธสำหรับผู้แสดงที่มีทักษะความเชี่ยวชาญในการใช้อาวุธในการแสดง ย่อมต้องรู้ว่าอาวุธอันไหน เหมาะสมกับรูปร่างสรีระของผู้แสดงเป็นสำคัญ ยกตัวอย่าง การเลือกอาวุธหอก ผู้แสดงไม่ควรเลือกอาวุธหอกที่ยาวเกินความสูงของตน ขนาดที่ดีที่สุดสำหรับนักแสดงแต่ละคนคือ หอกที่มีความยาวประมาณระดับปลายจมูกถึงปลายคางเมื่อเทียบกับความสูงของนักแสดง เนื่องจากถ้าหากหอกยาวหรือสูงเกินความสูงของผู้แสดง มักจะเป็นอุปสรรคในการควงหอกหรือพุ่งหอกเกิดความเก้งก้าง เกะกะ ไม่กระฉับกระเฉงและไม่คล่องตัวในการเคลื่อนไหว ทำให้ท่วงท่าลีลาในการแสดงไม่ไหลลื่นต่อเนื่องกันไปได้ อีกทั้งถ้าหากเลือกอาวุธหอกที่มีน้ำหนักมาก ก็จะทำให้เกิดปัญหาในการควบคุมน้ำหนัก ความสมดุลของอาวุธ การบังคับทิศทางในการควงอาวุธ หรือพุ่งอาวุธ ทำให้การแสดงไม่ราบรื่น ไม่สามารถควบคุมน้ำหนัก และบังคับทิศทางได้ ท่วงท่าไม่สวยงาม รวมถึงมีผลต่อความเมื่อยล้าที่ต้องถือหอกที่มีน้ำหนักมากอย่างไม่ควรจะเป็น ซึ่งอาจจะทำให้การแสดงไม่งดงาม เกิดความผิดพลาดขึ้นได้ เช่น การทำอาวุธหลุดจากมือในขณะที่รำท่าบท เป็นต้น ดังนั้นนักแสดงจะต้องเลือกอาวุธที่มีรูปร่างรูปทรงที่จับได้เหมาะสมมือ ถนัดมือทั้งน้ำหนัก ขนาดความยาว และให้ความงดงามเหมาะสมกับสรีระรูปร่างของผู้แสดง ประการสำคัญนักแสดงต้องทดลองใช้อาวุธให้คุ้นมือก่อนออกแสดงเสมอ จึงจะเกิดความงดงามหรือเกิดสุนทรียะทางศิลปะการแสดงได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Aristotle (cited in Chaiyongyos, 1995) ที่ให้ทัศนะว่าสุนทรียะธาตุนั้นมีจริง โดยไม่ขึ้นกับความคิดของมนุษย์ สุนทรียะธาตุมิมีความตายตัวแน่นอนในตัวเอง ดังนั้นความงามของวัตถุเป็นความสมบูรณ์อันเกิดจากรูปร่างรูปทรง สีสัน สัดส่วนที่ประกอบเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน มีความสมดุล จึงมีความงามที่เป็นวัตถุวิสัยหรือสุนทรียะธาตุนั้นงดงามสมบูรณ์แบบ

3. พรสวรรค์ พรแสวงและพลัง เป็นปัจจัยสำคัญของประสิทธิภาพในการใช้อาวุธของนักแสดง

“พรสวรรค์” หมายถึง สิ่งพิเศษที่บุคคลหนึ่งได้รับมาจากธรรมชาติจะด้วยพันธุกรรมหรือสิ่งแวดล้อมก็ตาม เช่น เล่นดนตรีหรือกีฬาเก่ง ฉลาดมี IQ สูง พูดเก่ง ร้องเพลงเก่ง เป็นต้น

“พรแสวง” หมายถึง การฝึกฝน ฝึกปรือจนมีทักษะหรือความสามารถเป็นเลิศได้โดยไม่ต้องพึ่งพาสิ่งพิเศษที่มีติดตัวมา จึงเห็นได้ว่า “พรแสวง” สื่อความหมายของการบากบั่นมานะโดยไม่มีข้อได้เปรียบทางธรรมชาติ แต่ที่ประสบความสำเร็จได้นั้นเพราะการฝึกฝนจนเชี่ยวชาญ

“พลัง” หมายถึง กำลังกาย ความแข็งแรง รวมหมายถึง ประสิทธิภาพ ศักยภาพและสมรรถนะ ด้วย

ผู้วิจัยต้องการจะอภิปรายให้เห็นว่า การใช้อาวุธและกลวิธีการใช้อาวุธที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพของตัวโขนยักษ์พรหมพงศ์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้แสดงจะต้องฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ เปรียบได้กับนักกีฬาจะสู้คู่แข่งขั้นได้ก็ต้องฝึกฝนสร้างพลังให้แข็งแรง ซึ่งไม่ต่างจากนักแสดงที่ต้องฝึกทั้งพลังกาย พลังปัญญา และพลังสมาธิ โดยเฉพาะนักแสดงที่มีบทบาทที่ใช้อาวุธในการต่อสู้ กล่าวคือ ผู้แสดงจะต้องมีพรสวรรค์เรื่องของจังหวะ ความฉับไวในการจดจำลักษณะท่าทางการรำรำที่เลียนแบบครูผู้สร้างสรรค์หรือถ่ายทอดสืบต่อกันมา ตลอดจนมีรูปร่างที่เหมาะสม ได้สัดส่วนสมกับบุคลิกลักษณะของตัวละคร ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพรสวรรค์ที่ได้มาเป็นทุนเดิม ถึงกระนั้นก็ตาม “พรสวรรค์” ไม่ใช่ ‘พรอวดโนมตี’ ที่เปิดสวิทซ์ก็เกิดความเป็นเลิศ จำเป็นต้องฝึกฝนเพิ่มเติม บางคนถึงแม้รู้ว่าคุณมี “พรสวรรค์” ในบางเรื่องแต่ถ้าไม่มีการพัฒนาขึ้นมา ก็ไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใดเช่นกัน ฉะนั้นฉันนั้นนักแสดงจึงจำเป็นต้องอาศัยพรแสวงเพื่อพัฒนาผลงานการแสดงของตนให้ก้าวหน้า ศึกษาหาวิธีการแสดงที่ดีกว่าเก่าอยู่เสมอ ต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ชวนขวนขวายใส่ใจพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการแสดง และลบจุดอ่อนบางประการของตนเองที่ด้อยออกไป ซึ่งทั้งพรสวรรค์และพรแสวงมีความสำคัญมากต่อการแสดงที่ใช้อาวุธทุกชนิดอย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่ไม่น้อยไปกว่าพรสวรรค์และพรแสวงคือ พลัง ผู้แสดงต้องฝึกฝนการใช้อาวุธบ่อยๆ และสม่ำเสมอ จนมีพลังอยู่ตัว มีความแข็งแรงตลอดการแสดง การสู้รบ ซึ่งต้องใช้พลังมากกว่าการแสดงบทบาททั่วไป ในขณะที่เดียวกันผู้แสดงยังต้องฝึกพลังปัญญาค้นหากลวิธีใหม่ๆ ที่จะช่วยให้ผลงานการแสดงดียิ่งๆ ขึ้น เช่น ทำให้ท่าทางการแสดงคล่องแคล่ว สวยงามลื่นไหลได้ดียิ่งขึ้น แต่สิ่งที่ขาดไม่ได้ในการแสดงที่ใช้อาวุธคือ พลังสมาธิ ทั้งนี้เพราะนักแสดงจะต้องรวบรวมสมาธิมาอยู่ที่บทบาทการสู้รบและการใช้อาวุธนั้นๆ มิเช่นนั้นแล้ว การแสดงการสู้รบที่ใช้อาวุธอาจจะผิดพลาดพลั้ง จนทำให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้ร่วมแสดงได้ อาจกล่าวได้ว่าการแสดงที่ใช้อาวุธสู้รบกัน ไม่ว่าจะเป็นโขนหรือละคร ผู้แสดงต้องรู้จังหวะการรบเป็นสำคัญ บางครั้งต้องรู้จังหวะเพลงเป็นอย่างดีด้วย

ดังนั้นพลังและสมาธิในการใช้อาวุธแสดงโขนจึงไม่ต่างไปจากการรำหน้าพาทย์ชั้นสูง ซึ่งถือว่าเป็นเพลงครู สอดคล้องกับคำกล่าวของ ชมนาด กิจจันทร์ ที่กล่าวว่า “ผู้รำต้องสำรวมกายใจให้มีสมาธิตลอดเพลงที่รำ อย่างน้อยเริ่มตั้งแต่ภายในเสี้ยววินาทีก่อนจังหวะแรกของเพลงหน้าพาทย์นั้นๆ จะดั่งขึ้น เสมือนการเพ่งกลิ่นและเพ่งอารมณ์ เพื่อให้จิตจับอยู่ที่จุดมุ่งหมายของการรำให้บรรลุตามเป้าหมาย การรวบรวมสมาธิ พลังจิตเพ่งไปที่เป้าหมายที่ต้องการทำให้สำเร็จ” (Kijkhun, 2012: 7) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิเคราะห์พฤติกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายทางนาฏศิลป์ ของ Natayakul (2006) กล่าวคือ มนุษย์มีเงื่อนไขในการเคลื่อนไหวร่างกายภายใต้กฎของพลัง อารมณ์และภาวะทางจิตใจที่ไม่มีการแบ่งแยกกันอย่างเด็ดขาด การเคลื่อนไหวร่างกายทางนาฏศิลป์ของมนุษย์ จะขึ้นอยู่กับรูปแบบการฝึกฝนกล้ามเนื้อ ความแข็งแรงและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อผู้แสดงในแต่ละคน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้ที่จะทำวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธ ควรจะต้องลงมือฝึกฝนการใช้อาวุธที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำวิจัย เพื่อที่จะได้เข้าใจวิธีการใช้อาวุธและกลวิธีการใช้อาวุธที่ถูกต้อง สามารถนำไปวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัยได้อย่างสมบูรณ์
2. การเก็บข้อมูลจากการปฏิบัติท่ารำการใช้อาวุธของผู้ทรงคุณวุฒิ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นหากผู้วิจัยขาดพื้นฐานความรู้ทางนาฏศิลป์ จะเป็นอุปสรรคอย่างมากในการสื่อสารและการพรรณนาข้อค้นพบจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาอาวุธ และกลวิธีในการอาวุธในการแสดงโขนยักษ์วงศ์ รวมทั้งตัวพระ และลิง ในการแสดงเรื่องรามเกียรติ์ ยังไม่มีการศึกษาวิจัยมาก่อน จะเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญสำหรับการแสดงโขน และเป็นข้อมูลในการแสดงโขน เรื่องรามเกียรติ์ที่ชัดเจนไม่คลาดเคลื่อน
2. การศึกษาค้นคว้า เรื่องกลวิธีการใช้อาวุธในการแสดงโขนยักษ์ในพรหมพงศ์ ที่ปรากฏในบทโขนกรมศิลปากรจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านนั้น ทำให้ทราบข้อบางประการที่สำคัญและไม่มีการบันทึกไว้ ในขณะที่ท่านเหล่านั้นยังคงมีชีวิตอยู่ และมีความทรงจำที่ดี

3. จากงานวิจัยครั้งนี้ ควรนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยโขนกษัตริย์ เรื่องกลวิธีการใช้อาวุธในการแสดงโขนกษัตริย์ และใช้ในการวิเคราะห์โครงสร้างท่ารำ เพื่อบันทึกข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์และถูกต้อง

References

- Applied Arts, Division of Thai Theatre and Dance, Graduate School, Chulalongkorn University. [in Thai].
- _____. (2012). *Ram Napat Thai Royal Classical Dance for Male Performers*. Tana Press Co., Ltd. [in Thai].
- Boonyachai, P. (1998). *Teaching Document for Thai Classical Dance Tradition* (N.p.): (n.p.) [in Thai].
- Buddha Yodfa Chulaloke, King Rama I. (2006). *Drama of the Thai Epic Ramakien Vol. 3*. (9th ed.). Phranakhon: Silapa Bannakan. [in Thai].
- Chaiyongyos, T. (1995). *Aesthetics of Visual Arts*. Bangkok: Division of Textbooks and Documents, Rajabhat Institute Suan Dusit. [in Thai].
- Fine Arts, Department. (2009). *Khon: Excellent Manner of Thai Performing Arts*. Bangkok: Rung Silp Printing 1977 Co., Ltd. [in Thai].
- Kijkhun, C. (2004). *The Essence of Male Classical Dance*. Doctoral dissertation, Faculty of Fine and Dance, Graduate School, Chulalongkorn University. [in Thai].
- Museum of Contemporary Art. (2012). *Khon Masks: Art Treasures of Thailand*. Bangkok: Benchachinda Holding Co., Ltd. [in Thai]
- Natayakul, S. (2006). *Dance Kinesiology*. Mahasarakham: Taksila Printing. [in Thai]
- Potiwetchakul, S. (1996). *The Traditional Uses of Dance Props in Lakon Inao*. Master's thesis, Faculty of Fine and Applied Arts, Division of Thai Theatre and Dance, Graduate School, Chulalongkorn University. [in Thai].
- Ratanawaraha, J. (2013). *Personal Interview*. (2013, June 16). [in Thai].
- Royal Institute of Thailand. (2013). *The 2011 Edition Royal Institute Dictionary*. Bangkok: Nanmeebooks Publications Co., Ltd. [in Thai].
- Sensai, P. (2003). *Choreography*. Kalasin: Prasan Printing. [in Thai].
- Sukhonthachart, P. (1991). *Khon Masks: Characters in the Thai Epic Ramakien*. (Published as a Commemoration of 60th Anniversary). Bangkok: Amarin Printing & Publishing Co., Ltd. [in Thai].
- Virulrak, S. (2004). *Principles of Dance Performance Review*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai].
- Yupho, T. (1968). *Khon*. (3rd rev. ed.). Bangkok: Siwaporn Printing. [in Thai].